

© Arxiu fotogràfic del Consorci del Patrimoni de Sitges

El jardí senyorial de la "Casa Nova" de Josep Bonaventura Falç i Roger. El jardí de Can Llopis (1793)

El jardí de Can Llopis pertany a una de les més notables construccions de l'arquitectura neoclàssica de finals del segle XVIII de les conservades a Catalunya.

Per sort disposem dels plànols originals on la planimetria i llegendes ens indiquen les peces que conformen l'edifici, entre elles el jardí. Sense data ni signatura, sabem són de 1792, i la casa, a la llinda de façana, diu 1793. Les diferències entre el plànol original i el jardí actual són moltes; hi veiem addicions, millores fruit de la vida al costat dels seus propietaris, primer de Josep Bonaventura Falç i Roger, posteriorment de Manuel Llopis i Falç i hereus -1837 i 1854 seran moments clau-, fins arribar a mans de la Diputació de Barcelona per llegat dels Llopis i Casades, que la convertiren en Museu Provincial fins a l'actualitat.

El jardí, el trobem situat a la part posterior, en tot l'ample de l'edifici. L'accés és directe des de la planta baixa, i gaudeix de vistes des de la galeria porxada ornada de pintures murals destacades, en especial, les de la planta noble. A ressaltar la pintura mural, una interessant nota artística que, conjunta amb el sortidor, els testos de terracuita, les escultures i els elements arboris, arbustius i florals, conformen una part indèstria d'aquest jardí.

Un dels seus trets a destacar és la inscripció de jardí terraplenat -estil de jardins en alçada, on el mur del carrer de Sant Josep fa de contenció de terres. D'aquest sistema constructiu en tenim dades a Barcelona. Centrant-nos en aquesta tipologia de jardí i entenent-lo com a jardí ex-novo, podem atribuir-lo com a "hort de recreo", "hort

de regalo", vinculat directament a l'oci, estètica i ostentació social de la família Falç-Llopis.

Cal remarcar la seva enigmàtica autoria. La casa no l'hem pogut atribuir, però en documents consultats, si donen dades que fou Josep Bonaventura el delineant de les obres iniciades a la "Terra Cavada", primera urbanització de Sitges a l'oest de la Vila el 1792. En aquesta urbanització és on serà ubicat aquest gran casal, on consta com a constructor el mateix Josep Bonaventura; una nova llar patrícia, "La Casa Nova", nom com és designada en el llistat de comptes de l'advocat Castell i Ravella. Aquest casal lluirà com a llar moderna, representant en cos i ànima la figura de Josep Bonaventura a Sitges, tot gaudint d'una vila exultant de gran ambient pròsper gràcies al comerç indià, dit de pas.

El nom de la casa com a Llopis vindrà en passar a ser propietat de Manuel Llopis i Falç. Posteriorment la figura de Bernardí Llopis i Pujol farà prosperar la hisenda amb el cultiu del vi, la malvasia, -premi medalla de plata pels vins i la malvasia a l'Exposició Universal de 1888-, fet que augmenta el nom i vàlua de la casa.

L'autoria del jardí segueix sense atribució, tot i que ara, amb una dada inèdita, podria donar nous coneixements en futures recerques. La relació epistolar entre Josep Bonaventura i l'interessant personatge descobert, Joan Tovella -jardiner, botànic, florista i ex organista de Capellades-, així ho indica. El fons Dalmau aporta documents valuosos on es parla de Josep Bonaventura com a amant de la jardineria. Un d'ells és la carta rebuda del professional jardiner de Barcelona: «ha arribat

a oïdes seves que D. Josep és molt donat a les flors i que posseeix un jardí de molt bon gust» –carta de 1798 i que Carbonell atribueix a l'Hort de Can Falç-. Prèvia a aquesta carta, una nota de 1795 fa referència a l'Hort. Llegim als comptes de l'advocat Antoni Castells i Ravella de Barcelona que és pagat a un jardiner pel concepte de cent-vuitanta tarongers destinats a l'Hort. Important pel que fa al jardí de la Casa Nova és l'anotació de 1798, on coneixem que Castells envia a Don Josep "dotze tarongers de Mallorca", els quals Carbonell relaciona dient «tots o part pel jardinet de la Casa Nova». Carbonell remarca l'afició per la jardineria de Falç i Roger: «Si Don Josep ama posseir i contemplar del seu estudi estant un hort tan espaiós i ben ordenat, amb bancals de llegums i verdures que rega a pler l'aigua que ve de la roda del carrer de Sant Gaudenci i omple el gran xup oval voltat de pilastres i parres que a l'extrem alt del clos fa conjunt amb la casa de l'hortolà; i els tarongers que flanquegen els drets caminals oberts al seu llarg i al seu ample, també li plau tenir-hi escampades en vorades i testos flors variades i fines, tal i com ens ha revelat la lletra ja esmentada de

Tovella, l'ex condeixeble i ex organista de Capellades, ara, pels atzars de la vida, floricultor de Barcelona.»

Sabent doncs de la voluntat artística i jardineria de Josep Bonaventura expressada a Can Falç el 1795 pels dibuixos del Xup, els de la glorieta i figura de plom-bronze pel brollador, traçats delineats i executats com ornament del jardí, ens fan pensar amb el que hagués volgut fer al seu nou jardí de la Casa Nova a la Terra Cavada.

Amb tot això veiem una expressió ornamental envers el jardí. Garantint l'aigua del pou de Sant Gaudenci, i el probable embelliment amb tarongers provinents de Mallorca, ens fa imaginar un jardí inicial. La vida del jardí però, seguí en mans dels Llopis, enriquida per noves i artístiques intervencions: pintures murals, galeries porxades, l'estanyol i escultures, elements arboris, arbustius i florals, implementant-se segons la moda i els estils. A la llarga, es perpetuà el jardí mantenint, fins avui, el caràcter romàntic del conjunt i dotant d'alt nivell i personalitat poètica al gran casal Can Llopis.

Bibliografia bàsica

ARTIGAS, Isabel; COLL, Isabel. *El llegat urbanístic, arquitectònic i mobiliari. Història de Sitges, Edat Moderna*. Volum III. Sitges: Ajuntament de Sitges, 2009.

CAMPS, Frederic. "La Casa Llopis del carrer Sant Gaudenci", a: *Baluard de Sitges*. Sitges, 23-1-1931.

CARBONELL, Josep. *Don Josep Bonaventura Falç i el context històric de la seva època: una biografia local i una història política de les Espanyes i França contemporànies: 1748-1803*. Sitges: El Eco de Sitges, Edicions, 1977.

COLL, Isabel. *Arquitectura de Sitges. 1800-1930*. Sitges, juny 2001 (en actual revisió).

FARIELLO, Francesco. *La arquitectura de los jardines. De la Antigüedad al siglo XX*. Barcelona: Reverté, 2004.

FONTBONA, Francesc. *Del Neoclassicisme a la Restauració*. Vol. VI. Col·lecció Història de l'Art Català. Barcelona: Edicions 62, 1990.

GARCÍA ESPUCHE, Albert; RIVERO MATAS, Montse; MONTSERRAT MARTÍ, Josep M.; IBÁÑEZ CORTINA, Neus. *Jardins, jardineria i botànica. Barcelona, 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2008.

GRUP D'ESTUDIS SITGETANS. *Assaig Històric sobre la vila de Sitges*. Segona edició facsímil amb pròleg de Josep Carbonell i Gener de Joan Llopis i Bofill. Sitges, 1980.

JORDÀ, Àngels. "Hort de Can Falç", a: *Butlletí Grup d'Estudis Sitgetans*, número 152, any LX. Sitges, febrer 2016.

PERELLÓ FERRER, Antònia M. *L'arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996.

RIBAS, Manuel (et al). *Jardins de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1991.

ROSELL COLOMINA, Jaume. *La construcció en l'arquitectura de Barcelona a finals del segle XVIII*. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, Departament de Composició Arquitectònica, 1996.

SIERRA, Roland. *Diccionari Biogràfic de Sitgetans*. Sitges: Ajuntament de Sitges, 1998.

Maria Mercè Compte i Barceló, llicenciada en Belles Arts i historiadora de l'Art dels Jardins.

Sitges, juliol de 2021

Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12,
3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Ajuntament
de Sitges

Diputació
Barcelona

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura